

WERK VAN CONSTANT IN CHABOTMUSEUM

Een eigen weg

door CATHÉRINE VAN HOUTS

VAN DE voorhoede maakt hij al-
lang geen deel meer uit. Zijn
schilderijen zijn zelfs wel mis-
prijzend uitgemaakt voor *salonkunst*
en dat is niet per se verwonderlijk als
je er slechts een oppervlakkig oog op
werpt en de realiteit niet wil zien.
Maar de schilderijen van Constant
mogen dan wonderschoon zijn - en
dat schijnt wel eens te worden ver-
ward met bourgeois - hun macabere
inhoud maakt dat ze boven welke sa-
lon dan ook uitstijgen. Ze zijn van een
ongemakkelijk makende pracht, en
juist dat ongemak maakt ze niet *sa-
lonfähig*.

Tegelijkertijd zou je Constant met
enig geweld juist binnen de voorhoe-
de van nu kunnen plaatsen. Binnen
de actuele ontwikkelingen van de
beeldende kunst, doordat zijn werk
samenvalt met de vigerende *political
correctness*-stroming, waarin kunste-
naars weer aansluiting proberen te
zoeken bij mens & maatschappij.

Al dat geduid zal Constant vermoede-
lijk niet deren. Bovendien, grensver-
leggende kunst is in zijn ogen de afge-
lopen decennia vaak synoniem met
anti-kunst. Waar hij naar streeft is
schilderkunst. "De eerste taak van een
schilder is een feest voor het oog creë-
ren," heeft hij in deze krant betoogd.
Zich van niets en niemand wat aan-
trekkend, heeft Constant zich laten
kennen als een integer kunstenaar.
Een schilder die geen hype of salon
nodig heeft om te kunnen scoren,
maar wordt voortgestuwd door een
innerlijke gedrevenheid, die valt af te
lezen uit zijn werk. Met name in zijn
latere schilderijen waarin van-alle-tij-
den-thematiek overheerst, is Con-
stant erin geslaagd een mate van tijd-
loosheid te bereiken.

Onlangs is de in 1920 in Amsterdam
geboren Constant (Nieuwenhuys) be-
kroond met de Euvreprijs van het
Fonds voor Beeldende Kunsten, Vorm-

geving en Bouwkunst. Ter gelegen-
heid daarvan is nu een kleine greep
uit Constants oeuvre te zien in het
Chabotmuseum in Rotterdam.

Doodgemoedereerd heeft hij, ook in
zijn post-Cobra-periode, een volstrekt
eigen weg bewandeld. Een weg die hij
plaveide met een aantal fraaie schil-
derijen, waarin hij niet week voor ge-
weld, deernis en schoonheid.

Werd hij in de Cobra-en New Babylon-
periode nog gedreven door een on-
stuimige vernieuwingsdrang, in de ja-
ren zeventig begon hij om te kijken.
Niet langer verbeeldde hij de ver-
schrikkingen die mensen elkaar aan-
doen in spontaan aandoende, van
kleur spetterende composities. Die-
zelfde thema's - aangevuld met on-
derwerpen uit de literatuur en de my-
thologie - ging Constant uitdrukken
in de techniek van grote (oude) mees-
ters als Titiaan, Delacroix en Cézan-
ne.

Het resultaat, doorgaans in hars-olie-
verf geschilderd, is van een transpa-
rante tederheid die in schril contrast
staat met de macabere, beklemmen-
de thema's die veelal domineren.

Constants persoonlijke ontwikkeling
is in grote lijnen te volgen op de klei-
ne presentatie in het Chabotmuseum,
dat zich afficheert als 'een woonhuis
met een museale uitstraling'. En in-
derdaad, qua omvang valt dit muse-
umpje weg tegen directe burens als het
Architectuurmuseum of Boymans-
Van Beuningen.

De witte villa, daterend uit 1938, huis-
vest sinds ruim een jaar de particu-
liere collectie kunstwerken van de schil-
der/beeldhouwer Hendrik Chabot
(1894-1949) en biedt ruimte aan wisse-
lende tentoonstellingen. Het is een
weldadige ambiance: de vele ramen
rondom garanderen een fraaie en on-
geremde lichtval, tegelijkertijd echter
omsluiten de raampartijen ruimtes
die door hun kleine, overzichtelijke
formaat intiem van sfeer zijn.

Mede doordat ze niet in grote hoeveel-

**De Brand,
1986/87, olieverf
op doek**

heid worden toegediend, komen de
schilderijen van Constant fraai voor
het voetlicht. Een kleine expositie die
zijn grootheid onderstreept. De ver-
schillende facetten van Constants in-
dringende kunstenaarschap komen
aan bod, via schilderijen uit de Cobra-
tijd, via teksten, tekeningen en sculp-
turen waarin hij zijn utopische
Nieuw Babylon - de ideale stad -
vormgaf en via zijn latere 'klassieke'
schilderijen, waarvan een aantal voor
het eerst wordt geëxposeerd.

Zo maken ook de constanten in Con-
stants oeuvre zich los, bijvoorbeeld
zijn verzet tegen elke vorm van onder-
drukking en agressie. Van zijn wal-
ging over de inval van Amerika in
Cambodja getuigde hij in 1970 in *Me-
kongriver*, een cynische aquarel waar-
op resten van menselijk leven door
water worden meegesleurd en op
knipsels uit Het Parool de hypocriete
woorden van Nixon te lezen vallen.

In 1992 schilderde Constant *The
Crowd* - een deinende massa met an-
onieme gezichten waaruit verbijste-
ring spreekt in een broeierig licht -
en een schilderij waarin drie anoni-
me soldaten een op de rug weergege-
ven man fusilleren. Voor zijn 'mar-
kante verdediging van de waardig-
heid van het individu' ontving Con-
stant een jaar eerder de Verzetsprijs.
Curieus en oeuvre-samenvattend zijn
vooral de twee schilderijen die naast
elkaar zijn opgehangen op de bene-
denverdieping; beide getiteld *De
Brand*, beide uit zijn eigen collectie,

het ene daterend uit 1950, het andere
van 86 jaar later. Hoe verschillend
ook, de zeggingskracht waarmee ont-
steltentis wordt uitgebeeld, is even
krachtig.

De eerste brand, van een langgerekt
huisje, voltrekt zich in een wirwar
van schetsmatige sliertige lijnen in al-
lerhande mengkleuren, met links een
ontredderd menselijk wezen, terwijl
zich aan de onderkant het profiel van
een slachtoffer aftekent.

In *De Brand* uit 1986/87 is de opzet van
de compositie grofweg dezelfde, de
uitwerking is doorwrochter en 'klas-
sieker'. Het huisje is gekrompen en de
aandacht van de schilder verlegd naar
de panische, schreeuwende vrouw -
wier kwetsbaar naakte lichaam in een
prachtig palet is geschilderd - en het
geblakerde hoofd onder haar.

Het is niet alleen de dramatiek van
Constants onderwerpen die zijn werk
zo indrukwekkend maakt. Het is voor-
al de suggestieve wijze van compone-
ren en de intensiteit van de kleur-
pracht - tinten die het paradijs zou-
den kunnen beschrijven - die hij door
zijn behoedzame en bezonken wijze
van schilderen weet te bereiken.

Wie met name de latere Constant
ziet, ziet een kunstenaar die een vorm
van onthechting heeft bereikt, zon-
der de greep te verliezen op de mate-
rie.

Constant, Euvreprijs 1994. Chabotmu-
seum, Museumpark 11, Rotterdam.
Open di. t/m vr. 11-16.30 uur, za. 11-17
uur, zo. 12-17 uur. T/m 26 februari.